

Fra:	KS	Dato:	15.05.2020
Til:	Klikk her for å skrive inn tekst. Stortingets finanskomite, Stortingets kommunal- og forvaltningskomite	Dokument nr.:	20/01285-3
Kopi til:			

Høringsinnspill fra KS: Revidert nasjonalbudsjett 2020 og Kommuneproposisjonen 2021

Kommuneøkonomien i 2020

Revidert nasjonalbudsjett 2020 etterlater svært stor usikkerhet om hvilket bevilgningsbehov som er nødvendig for å oppfylle Stortingets ønske om å dekke virkningen av koronapandemien i kommunene. Det er ikke tatt høyde for inndekning av den samlede virkning av skattesvikt, inntektsbortfall, herunder kompensasjon for bortfall av foreldrebetaling, eller merutgifter i forbindelse med koronapandemien. Mens regjeringen anslår netto merutgifter for kommunesektoren til tre milliarder kroner, har KS et anslag på 19 – 28 milliarder kroner. En viktig grunn til forskjell mellom anslagene er at KS har gitt et grovt anslag på merutgifter og direkte inntektsbortfall i hele 2020, mens regjeringens anslag for samme poster omfatter (kun) første halvår 2020.

I tillegg innebærer ulike prognoseanslag for skattesvikt og lønns- og prisvekst (kommunal deflator) betydelige forskjeller i kommunesektorens økonomiske handlingsrom. KS registrerer at Finansdepartementets prognoser er mindre pessimistiske når det gjelder utviklingen i fastlandsøkonomien enn hva de prognoser KS har bygget på (bl.a. fra SSB) ville medføre., Lønns- og prisveksten anslås vesentlig lavere enn andre prognosemiljøer anslår. Selv om Finansdepartementets makroøkonomiske anslag skulle treffe, mener KS at det ikke vil være mulig å realisere det økonomiske handlingsrommet som RNB viser. For det første har (fylkes)kommunene mange avtaler som allerede er prisregulert for inneværende år som gjør det vanskeligere å redusere kostnadene tilsvarende reduksjonen i deflatoren. For det andre har regjeringen tatt utgangspunkt i kommunesektorens samlede inntekter når konsekvensen for handlingsrommet er beregnet. Dette inkluderer også selvkostområdene og øremerkede tilskudd, hvor besparelser ikke kan omprioriteres til andre formål.

Utviklingen i annet halvår 2020 er svært usikker. Det gjelder både hvorvidt faktiske merutgifter i sektorene og mindreinntekter i spesielt kollektivtrafikken vil bli dekket, jf. manglende anslag på dette i RNB, og det gjelder hvorvidt Finansdepartementets optimistiske prognoser for det kommunaløkonomiske handlingsrommet faktisk vil bli realisert. Det følger av kommuneloven at kommunestyret/fylkestinget skal endre årsbudsjettet når det er nødvendig for å oppfylle lovens krav om realisme og balanse. Stor usikkerhet nå vil medføre behov for å vedta og gjennomføre budsjettkutt raskt. Etter KS' vurdering er det avgjørende viktig å gi sterkere nasjonale forpliktende vedtak om full kompensasjon for å forhindre dette.

KS anbefaler Stortinget å fatte et nytt og forsterket anmodningsvedtak om full kompensasjon for merutgifter og mindreinntekter, i kombinasjon med å vedta konkrete stoppunkter hvor Stortinget på nytt vurderer kompensasjonsbehovet på bakgrunn av nye utredninger fra Regjeringen. Dette kan knyttes opp mot delrapporter fra den nedsatte arbeidsgruppen fra departementene og KS som skal utrede merutgifter/mindreinntekter i kommunesektoren som følge av koronapandemien. Mer kunnskap og data om koronarelaterte merutgifter, for eksempel i tilknytning til smittesporing, til skoleskyss og til renhold/vikarer som følge av smittevernbestemmelser i barnehager, skoler og andre institusjoner, er ett argument for dette. Den ekstra store usikkerheten om de makroøkonomiske anslagene, som utgjør en vesentlig del av den samlede kompensasjonen regjeringen ser for seg, er et annet argument for å kunne gjøre nye vurderinger av dette i løpet av annet halvår.

Et mulig anmodningsvedtak som ivaretar dette, og som etter KS' mening vil fjerne den betydelige usikkerheten som nå er gjeldende i kommunesektoren, kan være:

- I. Stortinget ber regjeringen sørge for at kommunene og fylkeskommunene kompenseres fullt ut for de samlede virkningene av skattesvikt, inntektsbortfall, og merutgifter i forbindelse med koronapandemien.
- II. Stortinget ber regjeringen gjøre nye vurderinger av behovet for kompensasjon til kommunesektoren i lys av ny informasjon både om merutgifter og inntektsbortfall i kommunesektoren, utvikling i skatteinntang og lønns/prisutvikling, og fremme forslag om dette til Stortinget tidlig høsten 2020 samt i tilknytning til nysalderingen av statsbudsjettet for 2020.
- III. Stortinget ber regjeringen fremme en endelig analyse av samlede økonomiske konsekvenser av koronapandemien for kommunesektoren i 2020 i RNB 2021/kommuneproposisjonen 2022.

Særlig om kollektivtrafikkens behov

Regjeringen foreslår tilleggsbevilgninger som følge av koronapandemien på 2,1 milliarder kroner i RNB2020. Det viktigste elementet er en ekstra kompensasjon for inntektstap i kollektivtrafikken på 1,5 mrd. kroner, som sammen med tidligere gitte bevilgning på 1 mrd. kroner vil sikre kompensasjon for inntektsbortfallet i perioden fram til sommerferien. KS vil understreke at tilleggsbevilgningen til kollektivtrafikk er helt nødvendig i den situasjonen fylkeskommunene og kollektivselskapene er i nå.

Kollektivselskapene står i en vanskelig situasjon og er helt avhengig av at ekstrabevilgninger eller et sterkt signal om bevilgninger kommer før sommeren. KS ber Stortinget vurdere å gi fylkeskommunene kompensasjon for forventet inntektsbortfall de kommende månedene allerede nå.

Kommuneproposisjonen 2021

Gitt usikkerheten i dagens situasjon, virker det økonomiske opplegget for 2021 som signaliseres i kommuneproposisjonen å være i tråd med oppleggene som er gitt de siste årene. KS støtter at inntektsveksten beregnes slik at virkningene av koronapandemien i 2020-tallene holdes utenfor. KS vil understreke at forslaget i kommuneproposisjonen må vurderes også ut fra den økonomiske situasjonen i kommunesektoren slik den framkom før effektene av koronapandemien slo inn. Regnskapstallene for 2019 og budsjettene for 2020 viser fallende netto driftsresultat i kommunesektoren, og KS er bekymret for den økonomiske situasjonen i mange kommuner og fylkeskommuner. De økonomiske oppleggene har over tid i svært liten grad tatt høyde for den underliggende kostnadsveksten ut over demografi vi over år har sett i kommunene, særlig knyttet til helse- og omsorgssektoren.

Tiltakspakke

I Innst. S 216 (2019-20) ba Stortinget regjeringen vurdere kommunenes rolle i fase 3 av tiltakspakkene og komme tilbake til dette senest i revidert nasjonalbudsjett 2020. Stortinget fattet også anmodningsvedtak om at regjeringen i samråd med KS skulle komme tilbake til Stortinget med en endelig modell for hvordan tiltakspakken for aktivitetsfremmende tiltak kunne fordeles.

KS legger til grunn at kommunenes rolle i en slik tiltakspakke er vurdert i den varslede nye tiltakspakken som skal fremmes i slutten av mai, og at Stortingets anmodningsvedtak om fordelingsmodell da også følges opp fra regjeringens side.